

Inspreektekst Nienke Blauw – Commissievergadering Gemeenteraad Dordrecht 12 november over de intentieverklaring tussen gemeenten en Chemours

Beste voorzitter, wethouder en leden van de Dordtse gemeenteraad die Chemours in portefeuille hebben en hier dus vanavond bij de commissievergadering over Chemours aanwezig zijn,

Allereerst wil ik jullie bedanken dat ik hier vanavond tot jullie mag spreken. In de tweede plaats wil ik als omwonende mijn waardering uitspreken voor wat de gemeente doorgaans doet op dit dossier. De gemeente zet zich zeer actief in en als bezorgde omwonende voel ik me meestal gesteund – we trekken samen op in de strijd tegen PFAS. Ik vind het belangrijk dat vooraf te melden, nu ik vanavond wel met een kritische inbreng kom.

Voor het zomerreces kwam namelijk het nieuws naar buiten dat de gemeente Dordrecht samen met de gemeente Molenlanden, Papendrecht en Sliedrecht een intentieverklaring met Chemours heeft getekend.

Doel van de intentieverklaring? De intentie uitspreken te komen tot een vaststellingsovereenkomst met betrekking tot sanering moestuinen en zwemplas en het instellen van een fonds voor de aanpak van verdere vervuiling. Dit als voortvloeisel uit het tussenvonnis in de rechtszaak tussen de gemeenten en Chemours. Om zo ‘buiten rechte’ een ‘minnelijke regeling’ te treffen. Zolang de afspraken uit de intentieverklaring lopen, ligt de voornoemde rechtszaak – waarin nog een eindvonnis over de periode 1998-2012 moet worden gegeven – stil.

Mijn goede vriendin Arine heeft het net al over de juridische haken en ogen gehad die voortvloeien uit deze intentieverklaring. In mijn bijdrage wil ik – in aanvulling hierop – de morele kant van het verhaal over het voetlicht brengen.

Even in herinnering:

Op 27 september 2023 sprak de rechter uit dat Chemours in de periode 1984-1998 een onrechtmatige daad heeft gepleegd door de gevaren van de PFAS-soort PFOA – die bij het bedrijf in die periode zeer goed bekend waren – niet te delen met het bevoegd gezag, waardoor het bedrijf op verkeerde gronden een vergunning kreeg om deze gevaarlijke stof in grote hoeveelheden te lozen en uit te stoten. Hierdoor is eigendom van de gemeente ernstig vervuild, met gevolgen waar we vandaag de dag nog steeds mee te maken hebben.

Hoewel het in deze privaatrechtelijke zaak gaat om schade aan eigendom van de gemeente, gaan de implicaties van deze uitspraak natuurlijk veel verder: in normale mensenwoorden heeft Chemours niet verteld dat ze onze leefomgeving aan het vergiftigen was en heeft ze zowel het zwijgen als het vergiftigen willens en wetens decennia volghouden.

Wat verwacht je normaliter als reactie van een leugenaar, wanneer zijn leugen en de zeer ernstige consequenties daarvan, naar buiten komen?

Juist ja, dat deze – met het schaamrood op de kaken – zijn excuses aanbiedt. En dat hij er alles aan doet om de aangedane schade te herstellen dan wel te compenseren. En dat hij geen nieuwe schade meer aanricht.

Maar is dit wat er gebeurd is? Nee.

Excuses heb ik het bedrijf nooit horen maken. En tot op de dag van vandaag doet Chemours – alle ronkende, greenwashende campagnes ten spijt – het absoluut minimale dat door vergunningen vereist wordt en steekt het een heel-veelvoud daarvan aan geld en energie in rechtszaken en lobby om echte verandering tegen te houden. Sterker nog: ze doet zelfs nieuwe vergunningaanvragen, onder andere voor de PFAS-soort TFA, om ‘gewoon’ nog even verder te kunnen gaan met vervuilen.

Ja, het plan van aanpak voor de moestuinen en de zwemplas is een begin van schadeherstel. Maar de schaal staat in geen enkele verhouding tot de aangerichte schade en de uitvoering tot nu toe wekt weinig vertrouwen – op dat laatste kom ik zo nog even terug.

En wat verwacht je normaliter van degene die voorgelogen is en schade ondervonden heeft, vooral wanneer diegene weet dat hij niet de enige is die schade ondervonden heeft?

Juist ja, dat deze de leugenaar ter verantwoording roept om alles te doen wat hij kan om het goed te maken, zonder voorwaarden!

Maar is dit wat er gebeurd is? Nee.

Ja, de gemeente zal bij het bespreken van het Plan van Aanpak van Chemours ongetwijfeld op de verantwoordelijkheid van het bedrijf gewezen hebben. Maar in plaats van een publiekelijk “sorry we zullen het niet weer doen en we zullen alle schade herstellen of compenseren” zeggend bedrijf, krijgen de inwoners het bericht dat de gemeente en het bedrijf – dus: de overheid die tot taak heeft hen te beschermen en het leugenachtige bedrijf dat door haar leugens die taak heeft ondermijnd en hun leefomgeving heeft aangetast – overeengekomen zijn dat ze er “minnelijk” en “buiten rechte” uit gaan komen. Met in elk geval als voorwaarde dat zolang er gewerkt wordt aan het saneren van moestuinen en het schoonmaken van de zwemplas, er geen einduitspraak komt over de vraag of Chemours in de periode 1998-2012 ook een onrechtmatige daad heeft gepleegd of niet.

Het signaal dat hiervan uitgaat naar de inwoners, is niet positief. Hoezo heeft Chemours de macht om voorwaarden te stellen? Het bedrijf heeft vervuild en moet dus opruimen en daarvoor betalen. Zonder dat daarvoor een rechtszaak stil hoeft te liggen.

En op dat opruimen – waarvan ik beloofd had erop terug te komen – en de daaraan gekoppelde handelingen, moet ook scherp toezicht gehouden worden. Enerzijds moet goed gekeken worden welke normen gehanteerd gaan worden bij de beslissing wel/ niet saneren. Hoewel het daar niet een ‘moestuin’ betrof, maakt het voorbeeld van de boer uit de Alblasserwaard immers wel duidelijk dat als zelfs de conclusie dat een stuk grond “ongeschikt [is] voor landbouw, wonen en industrie” niet voldoende is voor saneren wel duidelijk dat de lat ook te hoog gelegd kan worden. Anderzijds is het goed om na te gaan hoe het moestuin-onderzoek nu precies wordt aangepakt. Nadat iedereen in de regio met een moestuin zich voor dit onderzoek heeft kunnen aanmelden en dit ook grote aantallen aanmeldingen heeft opgeleverd, deed het namelijk wat vreemd aan toen mijn fysiotherapeut me vertelde dat zijn praktijk – die, even voor de duidelijkheid, GEEN moestuin bezit – een brief had ontvangen met een verzoek een grondmonster van hun moestuin toe te sturen...

Sowieso gaat dit hele verhaal ook niet alleen over geld of saneren van grond. De immateriële schade die het bedrijf heeft aangericht – angst, stress, derving van woongenot – is enorm. En het bedrijf richt ook nog altijd schade aan! We zitten wat dat betreft in een moreel conflict dat niet met wat saneren (sowieso dweilen met de kraan open zolang er nog uitstoot is) en een zak geld kan worden ‘afgekocht’.

Begrijp me niet verkeerd: met zo’n zak geld is op zich niets mis. Maar aan het krijgen ervan moeten – anders dan dat het geld gebruikt wordt voor de aanpak van PFAS-schade – geen randvoorwaarden zitten! De gemeente staat in haar recht en hoeft daar helemaal geen minnelijkheid tegenover te stellen!

In plaats daarvan, zou de gemeente ter aanvulling op wat nu op tafel ligt, publiekelijk excuses moeten eisen. En daarnaast verder moeten procederen. Opdat de gemeente zelf maximaal haar recht haalt en omwonenden daarop voort kunnen bouwen in een massaclaim. De intentieverklaring biedt daar in de op-één-na-laatste zin van de laatste alinea gelegenheid toe.

Bij deze wil ik jullie als gemeenteraadsleden dan ook vragen de gemeente hiertoe op te roepen en coût-que-coût NIET akkoord te gaan met een vaststellingsovereenkomst waar finale kwijting onderdeel van uit maakt.

Ik dank u voor uw aandacht.